

بررسی و سنجش حس امنیت زنان در محلات شهری (نمونه موردي: محله شاه رکن الدین و ولی آباد دزفول - خوزستان)

کورش مؤمنی^{۱*} / اسرین محمدی^۲ / علی غیبی^۳

تاریخ انتشار مقاله: ۱۴۰۳/۰۷/۰۱

تاریخ پذیرش نهایی: ۱۴۰۳/۰۳/۲۲

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۳/۰۱/۳۰

چکیده

امنیت زنان در فضای از بخش‌های مهم امنیت در فضای شهری که تأمین آن به نوعی تضمین‌کننده امنیت دیگر قشرهای جامعه نیز می‌باشد امنیت زنان در فضای شهری است. وضعیت کالبدی محلات شهری، عوامل اجتماعی، فرهنگ مردم و شاخص‌های بسیاری در میزان امنیت فضاهای شهری بر روی زنان به عنوان بخشی از جامعه که نیازمند استحقاق حقوق شهروندی، در مفهوم حق به شهر نیز دارای اختیارات موردنیاز در استفاده و حضور در فضاهای شهری و محلات زندگی خود می‌باشند مؤثر است؛ بنابراین در پژوهش حاضر به بررسی امنیت زنان، در دو بافت قدیم و جدید (شاه رکن الدین و ولی آباد واقع در دزفول) پرداخته شده که برای ارزیابی از روش کمی و از طریق پرسشنامه از مردم نظرخواهی شده است و اطلاعات گردآوری شده با استفاده از تحلیل‌های آماری موردنبررسی قرار گرفته‌اند. یافته‌های پژوهش حاکی از آن است که با وجود تفاوت‌های مکانی و ساختاری در این دو بافت، احساس امنیت زنان در سطح قابل قبولی است و تفاوت معناداری در میزان احساس امنیت زنان ساکن این دو منطقه وجود ندارد. یافته‌های دیگر نشان می‌دهد افزایش عواملی نظیر روشنایی کوچه‌ها، وجود خیابان‌های مملو از جمعیت، حضور پلیس در منطقه، ارتقا سطح فرهنگی مردم، وجود فضاهای تجمع در محله، کاهش عواملی نظیر حاشیه ساختمان‌های نیمه کار یا متروک، وجود افراد ناشناس در محله باعث ایجاد احساس امنیت در زنان ساکن دو محله می‌شود.

وازگان کلیدی: فضاهای شهری، امنیت شهری، امنیت زنان.

- ۱- دانشیار گروه معماری، دانشکده معماری و شهرسازی، دانشگاه صنعتی جندی‌شاپور دزفول، دزفول، ایران.
- ۲- کارشناسی ارشد معماری، دانشکده معماری و شهرسازی، دانشگاه صنعتی جندی‌شاپور دزفول، دزفول، ایران
- ۳- دانشجوی کارشناسی ارشد معماری، دانشکده معماری و شهرسازی، دانشگاه صنعتی جندی‌شاپور دزفول، دزفول، ایران

* نویسنده مسئول: K_momeni@jsu.ac.ir

شماره ۹۱، پاییز ۱۴۰۳

۳۷-۵۳

مقدمه

به هر حال به کمک خصوصی سازی فضاهای ساختن دوباره
قلمروهای عمومی و خصوصی به دست می‌آید (Karmo-na, 2003, P238).

نیمی از جمعیت ساکن در شهرها زنان هستند و روند روزافزون حضور آن‌ها در محیط‌های کار و فعالیت اجتماعی شهری سبب می‌شود تا در مکان‌یابی و طراحی و ساخت کالبد شهر، به حضور گسترده‌ای قشر در فضاهای عرصه‌های مختلف سکونت، کار و حمل و نقل توجه شود (قاضی نژاد و شاکری، ۱۳۹۱). در طراحی و برنامه‌ریزی فضاهای عمومی شهری برای جلب رضایت تمام گروه‌های استفاده‌کننده از فضا باید نیازهای زنان شناخته و زمینه‌های ایجاد حقوق مدنی در رابطه با حضور آنان فراهم شود (کیقبادی، ۱۳۹۳) زنان عموماً بیشتر از مردان احساس ترس و ناامنی می‌کنند و مردان احساس مثبت‌تری نسبت به محیط اطراف خود دارند (یمانیان و همکاران، ۱۳۸۸). فضای شهری مناسب باید تا حد زیادی امنیت گروه‌های مختلف استفاده‌کننده از خود را تأمین کند. امروز، با اندازه‌گیری تعداد زنان و مردان استفاده‌کننده از فضا و میزان احساس آرامش و امنیت آن‌ها از حضور در آن فضایی شود میزان موفقیت هر فضای شهری را محاسبه کرد (حاجی احمدی و همکاران، ۱۳۹۴). احساس امنیت در فضای شهری به معنای امنیت خاطر شهر وندان از مال، جان و غیره می‌باشد که خود نشانگر سازمان یافتگی، قانون‌مندی و با ثبات بودن جامعه است. (پوراحمد و همکاران، ۱۳۹۶؛ ۵۶) نگرش جنسیتی به مسئله امنیت نمی‌تواند تبعیض و خط‌کشی محسوب شود زیرا در صورت ایجاد یک فضای امن برای زنان به طور متعاقب کودکان و مردان نیز احساس امنیت و آرامش خواهد داشت. همچنین از بعد عدالت اجتماعی و عدالت شهر وندی، زنان نیز مانند مردان باید در فضای شهری که از ضعفهای شهرسازی، محدود نشده باشد (پیری و ملکی؛ ۱۲۰، ۱۳۹۵).

تا پیش از ورود مدرنیته به ایران تجربه زیست زنانه، اغلب معطوف به فضای درون خانه بود و درنهایت به حضور در مکان‌های خاصی چون حمام، قبرستان و مسجد محدود می‌گشت. تقریباً تمام سفرنامه نویسان و بازدیدکنندگان از زن ایرانی در حال سرک کشیدن از پس دیوارهای بلندی که معمولاً پنجره‌ای رو به بیرون نداشته بودند (فی، احمدی، ۱۳۹۹). زنان از جمله مهم‌ترین گروه‌های استفاده‌کننده از فضاهای شهری هستند و حضور آنان در اجتماع، الزامات و پیش‌نیازهایی می‌طلبد که یکی از مهم‌ترین این الزامات، امنیت است (روستا، احمدی، ۱۳۹۸). احساس امنیت محیطی از مسائل مهم در بحث حقوق شهر وندی است زیرا احساس امنیت یکی از پیش‌شرط‌های اساسی حضور و فعالیت در انواع مختلف فضاهای شهری است و حداقل احساس امنیت در آن‌ها ضامن تداوم حضور در فضای خواهد بود. این مسئله در ارتباط با زنان به عنوان یکی از گروه‌های اجتماعی استفاده‌کننده از فضاهای شهری و دارای حقوق شهر وندی به موضوعی بسیار تبدیل می‌شود. تاکنون پژوهش‌های زیادی با بررسی و سنجش شاخص‌های مختلف، امنیت زنان را مورد ارزیابی کرده‌اند. این مقاله شاخص‌های مؤثر بر حس امنیت زنان در محلات شهری را موردن بررسی قرار می‌دهد. در ادامه مقاله، ابتدا مبانی نظری تبیین و پیشینه پژوهش مورور می‌شود و سپس ضمن معرفی روش پژوهش، نمونه مورودی و جامعه آماری فرآیند انجام پژوهش شرح داده خواهد شد. در ادامه، یافته‌های حاصل از آزمون، تحلیل و درنهایت، بحث و نتیجه‌گیری ارائه خواهد شد.

زنان، امنیت و فضای شهری

حضور زنان در فضاهای عمومی شهر علاوه بر تکوین و تعالی کردن فضا به عنوان ویژه‌ترین حق انسانی هر فرد در برخورداری از فرصت‌های ارائه شده توسط شهر تحت عنوان حق به شهر محسوب می‌شود. (فی، احمدی، ۱۳۹۹). بدین ترتیب زنی می‌تواند از حق به شهر خود بهره‌مند شود که مصون، از خشونت، ترس، ابیه انگاری، تعصبات فرهنگی و تبعیض‌های جنسیتی، گام در فضاهایی با ساختارهای مناسبی نهد که نه تنها به آن‌ها احساس تعلق دارد بلکه خود نیز در ایجاد و تکوین آن نقشی درخور ایفا کرده است (beebejaun, 2017; buckingham, 2010). کمبود امنیت، در معرض خطر بودن، ترس از قربانی شدن، استفاده از قلمرو فضای عمومی و خلق فضاهای شهری موفق را مورد تهدید قرار می‌دهد حس اطمینان و امنیت، پیش‌نیاز اساسی برای طراحی شهری موفق محسوب می‌شود. امنیت رو به رشد،

مروrij بر پیشینه پژوهش:

جدول ۱- مروrij بر پیشینه پژوهش (منبع: نگارنده)

توضیحات	عنوان	پژوهشگران و سال	نشریه داخلی / خارجی
نتایج حاکی از این است که ترس از خشونت و مورد جرم قرار گرفتن، به عنوان عامل اصلی ممانعت از حق حضور زنان در پیادهراه‌های شهر و تبدیل آن به فضایی جنسیتی ایفای نقش می‌نماید، به‌گونه‌ای که زنان پاسخ‌دهنده انجام فعالیت‌های اختیاری به ویژه فعالیت‌های نیازمند درنگ و تأمل در چنین فضاهایی را تا حدود قابل ملاحظه‌ای برای خود محدود کرده و آن را نامشروع پنداشتند.	زنان و جست جوی حق به شهر در پیادهراه‌های جنسیتی	زهره فنی، لیلا احمدی؛ ۱۳۹۹	داخلی
این پژوهش عوامل اجتماعی اثر گزار بر امنیت زنان را بررسی می‌کند، یافته‌های پژوهش حاکی از روابط معناداری بین امنیت محل سکونت و حمایت اجتماعی با احساس امنیت اجتماعی زنان بوده است و متغیرها پایین‌دیدی مذهبی، پوشش مناسب، پایگاه اقتصادی - اجتماعی و رسانه‌های ارتباط فرهنگی، رابطه‌ای با احساس امنیت اجتماعی نشان ندادند.	بررسی احساس امنیت اجتماعی زنان در شهر سنندج و عوامل اجتماعی مؤثر بر آن	محمد احمدی، علیرضا کلدی؛ ۱۳۹۱	داخلی
این پژوهش بیانگر تفاوت احساس امنیت زنان براساس موقعیت محله می‌باشد؛ نتایج حاصل از ضریب رگرسیونی چند متغیره نشان می‌دهد، در هر دو محله موقیت محله در ابعاد کالبدی - فیزیکی و اجتماعی و اعتماد بین شخصی بر احساس امنیت ساکنان تأثیرگذار است.	بررسی رابطه بین موقعیت محله و احساس امنیت اجتماعی زنان(مقایسه تطبیقی دو محله ونک و سرآسیاب)	منصوره اعلم آزاده، مریم قاضی نژاد، آزو صادقی ولنی؛ ۱۳۹۵	داخلی
نتایج حاصل از این پژوهش نشان می‌دهد که بدنه زنانه از عوامل ایجاد محدودیت و ترس از تعرض و تجاوز، زنان را از فضاهای شهری دور نگاه می‌دارد. عواملی چون طراحی محیطی شهر در دسترسی نداشتن زنان به فضاهای شهری نقش مؤثری دارد.	دسترسی زنان به فضاهای شهری(مطالعه موردي: زنان شهر ایلام)	اسدالله نقدی، سارا دارابی؛ ۱۳۹۳	داخلی
نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که عوامل متعدد کالبدی و محتوایی که برنامه‌ریز طراح شهر باید مورد توجه قرار دهد در میزان حضور زنان و ایجاد احساس امنیت تأثیر دارند. این نتایج حاکی از آن است که حق حضور به عنوان یکی از حقوق شهروندی موردن توجه نبوده است و بنا بر این در سطح محله که اولین بستر حضور زنان و مهم‌ترین عرصه برای انجام فعالیت‌های روزانه است، زمینه حضور بی‌دغدغه و امن وجود ندارد.	امنیت زنان و قلمرو گرایی در محله‌ای سنتی	فاطمه جم، مریم محمدی؛ ۱۳۹۶	داخلی
نتایج حاصل از این پژوهش نشان می‌دهد در بعد کالبدی فضایی ببهود وضعیت نورپردازی و در بعد ادراکی بهبود شهرت محله، خوانایی و واضح مسیرها و حس تعلق به محله بیشترین تأثیر را بر احساس امنیت زنان دارد.	بررسی تأثیر عوامل محیطی بر احساس امنیت زنان(موردي محله سهل آباد شیراز)	مریم روستا، پر迪س احمدی، ۱۳۹۸	داخلی
هویت را در زمینه‌ی محرومیت و کاهش احساس شهروندی با توجه به تجربیات زنان در ملبورن، استرالیا و بنگالورو هند مورد بحث قرار می‌دهد و به این نتیجه می‌رسد که حق شهروندان به شهر متأثر از روابط قدرتی که باید به چالش کشیده شوند تا منجر به بهبود و تغییر آن گردد.	بانگری هویت، به منظور بازگردان حق زنان به شهر	یون و نادیمیالی (۲۰۱۷)	خارجی

نوع امنیت / خارجی	پژوهشگران و سال	عنوان	توضیحات
خارجی	بل؛ ۱۹۹۸	زنان و امنیت اجتماعی	بل به این نتیجه رسید است که زنان به طور عموم از مواردی نظری بیرون رفتن در شب، ایستگاههای حمل و نقل یا پیاده روی از یک ایستگاه به سمت ماشین پارک شده، استفاده از پارکینگ‌های مرکز شهر به ویژه در شب و به ویژه اگر طبقاتی باشند، رانندگی تنها در شب، فضاهای باز و حومه‌ای و زیرگذرها و کوچه‌های بن‌بست واهمه دارند.
خارجی	بونتی و پاسکال؛ ۲۰۰۷	سنجد مقایسه‌ای میان امنیت اجتماعی زنان و دختران در محله‌های شهر پاریس	این پژوهش نشان می‌دهد زن‌ها و دختران از زندگی کردن در مکان‌هایی که مطابق آمارهای رسمی جرم و نامنی در آن‌ها زیاد است و به اسم محله‌های مسئله‌دار شناخته شده است در هراسند و نسبت به آن‌ها احساس نامنی دارند.

احساس امنیت به این معناست که شهر و ندان بتوانند آزادانه جایه‌جا شوند، با همشهربان خود ارتباط برقرار کنند و به فعالیت‌های اجتماعی بپردازند، بدون آنکه تهدید شوند یا با خشونت و آزار و اذیت جسمی و روحی یا نابرابری جنسی مواجه شوند (رجبی، سجادی؛ ۱۳۹۸). با وجود تفاوت‌های ساختاری و اساسی در انواع بافت‌های شهری، نگرش جنسیتی به مسئله امنیت نمی‌تواند تبعیض و خط‌کشی محسوب شود زیرا در صورت ایجاد یک فضای امن برای زنان به طور متعاقب کودکان و مردان نیز احساس امنیت و آرامش خواهد داشت. همچنین از بعد عدالت اجتماعی و عدالت شهر و ندانی، زنان نیز مانند مردان باید در فضای شهری که شهر و ندان آن محسوب می‌شوند، احساس راحتی و امنیت داشته باشند و حضور آن‌ها در شهر به دلیل نامنی ناشی از ضعف‌های شهرسازی محدود نشده باشد. (پیری، ملکی؛ ۱۳۹۵، ۱۲۰). در جایی که مردم احساس عدم آسایش می‌کنند و یا می‌ترسند، قلمرو فضای عمومی تنزل پیدا می‌کند. عدم استفاده بعضی فضاهای گاهی مربوط به ترس از حضور در آن فضاهاست. کوچه‌های تاریک، فضاهای خلوت و یا خیلی شلوغی که آدمهای ناجور پوشیده‌اند، همچنین فضاهایی که اتفاقات خاصی ممکن است رخ دهد از جمله این فضاهاست. پیاده‌روهای کم‌عرض و ورودی به مکان‌های که توسط گدایان، ولگردها و جوانان بسته یا سد می‌شوند که توسط این فضاهای هستند (Karmona, 2003, P240).

شاخص‌های محیطی احساس امنیت زنان در فضای شهری:

در فضاهای شهری، درک زنان از امنیت به مؤلفه‌های بسیاری وابسته است. ویژگی‌های کالبدی فضایی، وضعیت اقتصادی، وضعیت سیاسی و اجتماعی و مسائل فرهنگی هر یک با شاخص‌های خود بر میزان احساس امنیت زنان تأثیرگذارند؛ اما پژوهش‌ها نشان می‌دهد زنان در فضای شهری با کیفیت مناسب، بیشتر احساس امنیت می‌کنند و حضورشان در این مکان‌ها پررنگ‌تر است (روستا، احمدی، ۱۳۹۸)

فضاهای محله‌ای
 فضاهای محله‌ای در واقع همان فضاهای باز شهری در مقیاس محله هستند که در میان طیف سلسه مراتب فضای عمومی تا فضای نیمه خصوصی قرار گرفته‌اند. این دسته فضاهای دلیل مقیاس کوچک و نوع فعالیت‌های جاری خود، قادرند جمعیت ساکن در محله را جذب کنند و تعاملات اجتماعی را در این مقیاس ارتقا بخشنده؛ به همین دلیل، به گفته دکتر مدنی پور، فضاهای عمومی محلات نباید باقیماندهای از توده خانه‌های موجود باشند؛ زیرا شرط بقاء حیات اجتماعی ساکنان هستند و در سلسه مراتب فضاهای شهری نقشی فعال در زنجیره پیوسته تجارب عینی و ذهنی ایفا می‌کنند (مدنی پور، ۱۳۸۷، ۴۵). فضاهای محله‌ای به دلیل انجام فعالیت‌های روزمره زندگی بهترین گزینه برای برقراری عدالت جنسیتی در فضاهای شهری هستند؛ زیرا در درون شهر، بیشترین ارتباط زنان با چنین فضاهایی است. براساس برخی شواهد در بررسی تاریخی فضاهای شهری ایران، در این مقیاس فضاهایی مختص به زنان وجود داشته است. انتهای معابر بن‌بست، سکوهای جلوی خانه‌ها و نظیر آن‌ها فضاهایی امن، راحت و محصور برای زنان فراهم می‌آورده است (رضازاده و محمدی، ۱۳۸۷، ۶۶ - ۶۷). بدین ترتیب فضاهای شهری از لحاظ مقیاس، کیفیت فضایی و میزان دسترسی یکی از مکان‌های مناسب برای حضور زنان و تعاملات اجتماعی آنان است (روستا، احمدی، ۱۳۹۸)

بافت‌های شهری و امنیت

بافت‌های شهری شامل انواع مختلفی مانند بافت قدیم، بافت فرسوده، بافت اقماری، بافت جدید و ... می‌باشد. وضعیت کالبدی و اجتماعی در این فضاهای شهر یکسان نیست و میان محلات تازه تأسیس شهری و محلات قدیمی شهری از نظر دارا بودن امکانات و ساختارها تفاوت‌های بسیار زیادی از لحاظ تأسیسات زیربنایی، مشکلات زیست‌محیطی، فقر و محرومیت، آسیب‌پذیری در برابر زلزله، نفوذ پذیری و معضلات اجتماعی و ... باهم دارند. در فضاهای شهری

شاخص‌های محیطی احساس امنیت زنان از نظریات پژوهشگران:

جدول ۲- شاخص‌های محیطی احساس امنیت زنان از نظریات پژوهشگران(روستا، احمدی؛ ۱۳۹۸)

پوراحمد و همکاران ۱۳۹۶	گلی و همکاران ۱۳۹۷	گلی ۱۳۹۰	ضابطیان و همکاران	بمانیان و همکاران
<ul style="list-style-type: none"> • مزاحمت‌های خیابانی • امنیت تردد شبانه در شهر • وضعیت حمل و نقل • میزان دسترسی • فیزیک محیط • اشراف داشتن بر فضا • کیفیت پیاده‌روها • روشانی • پوشش گیاهی • حجاب و پوشش • نظارت‌های عمومی و حضور پلیس 	<ul style="list-style-type: none"> • فرم فضا • اطلاعات محیطی • نور • میزان دسترسی • کیفیت فعالیت‌ها • کاربری زمین 	<ul style="list-style-type: none"> • نوع کاربری • تنوع فعالیتی • بازه‌های زمانی فعالیت • چگونگی مجاورت فعالیت‌ها 	<ul style="list-style-type: none"> • کاربری‌ها و فعالیت ناشی از آنان • خوانایی • دسترسی و نفوذ‌پذیری • نظارت غیررسمی • میزان آشنایی با فضا و حیات شبانه 	<ul style="list-style-type: none"> • شهرت فضا • آشنا بودن فضا • عدالت اجتماعی • تراکم جمعیتی یک فضا • نظارت و مراقبت از فضا • جاذبه و اجتماع‌پذیری فضا

نامنی آنان تأثیر می‌گذارد (بور، ۲۰۰۷). از طرف دیگر به مسئله جنسیت در امنیت باید توجه اساسی شود، چراکه بحث از امنیت با در نظر داشتن ساختارهای متفاوت زنانگی و مردانگی برمایه خواهد بود. تجارب زنان از خشونت و نیازهای امنیتی آنان به طرز معناداری از نیازهای امنیتی مردان متفاوت است. جنسیت به عنوان یک بعد معنادار امنیت ملاحظه می‌شود و درها را برای دیدگاهی باز از امنیت می‌گشاید و نشان می‌دهد که چگونه هویت، نیازهای امنیتی فردی و جمعی را شکل می‌دهد Movahed and (Hemmat, 1392.P 4

احساس امنیت
 احساس امنیت یک فرایند روانی- اجتماعی است که صرفاً بر افراد تحمیل نمی‌شود بلکه اکثر افراد جامعه براساس نیازها، علائق و خواسته‌ها و توانمندی‌های شخصیتی و روانی خود در ایجاد یا از بین بدن آن سهم دارند و براساس تمایز میان مرز احساس و واقعیت می‌توان احساس امنیت را از امنیت واقعی تفکیک کرد (شارع پور و همکاران، ۱۳۹۱). از یک منظر احساس نامنی و ترس از وقوع جرم به عنوان واکنش مبتنی بر ترس و نگرانی از وقوع جرم و یا اشکال مختلف آن تعریف می‌شود (یاوز و ولش، ۲۰۰۹)، این در حالی است که کاسکلا (۱۹۹۷، ۳۰۴) معتقد است که احساس ترس و نامنی به طرز چشمگیری تحت تأثیر تجارب و خاطرات فرد از فضاهای شهری است. مطالعات پیشین نشان می‌دهد که زنان نسبت به مردان نرخ بیشتری از احساس نامنی و ترس از وقوع جرم در فضای عمومی را گزارش می‌دهند. عواملی متعددی در این امر دخیل هستند که از جمله می‌توان به حساسیت بیشتر زنان نسبت به جرم و در عین حال آسیب‌پذیری بیشتر زنان نسبت به حوادث و بهویژه جرائم جنسی اشاره نمود که همین امر بر احساس

نمودار ۱- جمع‌بندی عوامل مؤثر در امنیت زنان در بافت فرسوده محلات شهری (رجibi، سجادی؛ ۱۳۹۸)

- مؤلفه‌های مؤثر بر احساس امنیت شهروندان زن چیست؟
چگونه می‌توان این مؤلفه‌ها را جامه عمل پوشاند؟
جهت رسیدن به این اهداف راهکارهای مختلفی پیشنهاد شده است که با توجه به موقعیت و نیز شرایط محدوده‌های موردمطالعه که در ادامه به بحث در مورد آن می‌پردازم شاخص‌های و راهکارهای مه در ادامه مطرح می‌شوند در رسیدن به این اهداف مورد استفاده قرار می‌گیرند.

با توجه به طرح مسئله و ضرورت‌های تحقیق هدف اصلی «سنجش احساس امنیت زنان در دو محله شاه رکن الدین و ولی آباد دزفول» و شناسایی عوامل مؤثر در احساس امنیت زنان در محلات شهری است.
براساس هدف اصلی، اهداف تعیین شده تحقیق چنین است
- وضعیت احساس امنیت شهروندان زن در دو محدوده موردمطالعه در چه سطحی است؟

جدول ۳- نگرش‌های مختلف براساس موقعیت و کاهش فرست جرم (منبع: karmona, 2003.P 243)

هیلیر	CPTED	اسکار نیومون	جین جیکوبز	
فضاهای با سایر فضاهای عجین شود	ایجاد دسترسی طبیعی به منظور کاهش فرسته‌های برای دسترسی به هدف	قلمر و گرایی	جدایی مشخص بین فضای عمومی و خصوصی	کنترل فضا / قلمرو گرایی
ایجاد نظارت بر محیط توسط مردمی که از فضا عبور می‌کنند	نظارت طبیعی: به دنبال استفاده عمومی از فضا	محیط باید فرسته‌های نظارت را برای ساکنین پدید بیاورد	نیاز به نظارت عموم بر معابر توسط ساکنین	نظارت
احساس امنیت در نواحی دیده می‌شود که مدام در آن فعالیتی انجام می‌گردد.	اگر جمعیت عابر کم شود میزان فعالیت نیز کاهش پیدا می‌کند	هرچه فعالیت در محیط بیشتر شود میزان جرم جناحت نیز کاهش پیدا می‌کند	پیاده‌ها نیاز دارند به پیاده‌روها پا نهند	فعالیت

شاه رکن الدین، موقعیت محله ولی آباد دزفول و تصاویری از وضعیت کنونی محلات را نشان می‌دهد.

تصویر ۱- شهرستان دزفول

تصویر ۲- محله ولی آباد

تصویر ۳- محله شاه رکن الدین

نیomon به این نتیجه می‌رسد که خانواده‌های که یک زن سرپرستی می‌کند، بیشتر مورد سوءقصد قرار می‌گیرد. همچنانی در خانواده‌های که تنها یک بزرگ‌سال سرپرستی خانواده را بر عهده دارد، کنترل نوجوانان و کارهای خلاف آن‌ها کمتر است. او خاطرنشان می‌کند که محله‌های فقیرنشین از نظر جرم جناحت آسیب‌پذیرتر هستند (Newman, 1996, P24).

روش تحقیق

در پژوهش حاضر، با بررسی پژوهش‌های پیشین و سایر نظریه‌ها در زمینه امنیت و عوامل کالبدی، عوامل کالبدی مؤثر در افزایش امنیت در جامعه به خصوص زنان شناسایی شده است. پس از انتخاب نمونه موردمطالعه، مشاهده و توزیع پرسشنامه بین ساکنان محله‌های موردمطالعه در سطح توصیفی با استفاده از مشخصه‌هایی نظیر فراوانی و درصد فراوانی و نمودارها به تحلیل ویژگی‌های جامعه پرداخته شده است و در سطح استنباطی با توجه به نوع متغیرها از آزمون کلوموگرف اسمیرنوف جهت مشخص کردن نرمال یا غیر نرمال بودن داده‌ها سپس از آزمون t تک نمونه‌ای جهت بررسی فرضیه‌های پژوهش استفاده خواهد شد. نرم‌افزار مورداستفاده نیز spss 20 می‌باشد.

محدوده موردمطالعه

دزفول با مساحت ۴۷۶۲ کیلومترمربع در شمال استان خوزستان و در دامنه میانی زاگرس واقع شده است. از لحاظ وسعت دومین شهر بعد از اهواز در استان می‌باشد که از سمت شمال به استان لرستان و از سمت شرق به شهرستان مسجدسلیمان و استان چهارمحال بختیاری و از شمال غربی به شهرستان اندیمشک و از جنوب به شهرستان شوشتر و اهواز و از غرب به شهرستان شوش محدود می‌گردد. در این مقاله امنیت زنان در دو محله شاه رکن الدین و ولی آباد را موردمطالعه قرار داده‌ایم که محله طالقانی فعلی دزفول قرارگرفته است. این محله یکی از کامل‌ترین مجموعه محله‌های قدیمی دزفول است که هنوز همه عناصر آن همچون مسجد، آرامگاه، حمام، کتابخانه، ... باقی‌مانده است. محله بعدی، محله ولی آباد است که یکی از مناطق بختیاری نشین دزفول می‌باشد و به بلوارهای شهدای پلیس، بلوار الغدیر، بلوار معلم، بلوار پیام منتهی می‌شود که با در دست داشتن تعداد سیصد پرسشنامه به طور مجزا در هر محله به صورت حضوری با زنان محله در ساعت مختص مختلف روزهای آبان ماه مصاحبه شده است.

تصاویر ۱ تا ۵ به ترتیب شهرستان دزفول، موقعیت محله

تصویر ۴- وضع موجود محله شاه رکن الدین دزفول (منبع: نگارنده)

تصویر ۵- وضع موجود محله ولی آباد دزفول (منبع: نگارنده)

طبق بررسی‌های آماری درصد فراوانی پاسخ‌دهندگان براساس وضعیت تأهل به تفکیک محلات به شرح زیر است

**یافته‌های پژوهش
بررسی فراوانی پاسخ‌دهندگان بر حسب تأهل**

جدول ۴- توزیع فراوانی و درصد پاسخ‌دهندگان بر حسب وضعیت تأهل به تفکیک محله (منبع: نگارنده)

ولی آباد		شاه رکن الدین		
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	
۱۶/۷	۵۰	۴۶/۷	۱۴۰	مجرد
۸۳/۳	۲۵۰	۵۳/۳	۱۶۰	متأهل
۱۰۰	۳۰۰	۱۰۰	۳۰۰	جمع

براساس نتایج جدول فوق بیشترین درصد فراوانی در محله شاه رکن الدین مربوط پاسخ‌دهندگان متأهل با $53/3$ درصد و در محله ولی آباد نیز پاسخ‌دهندگان متأهل با $83/3$ درصد می‌باشد.

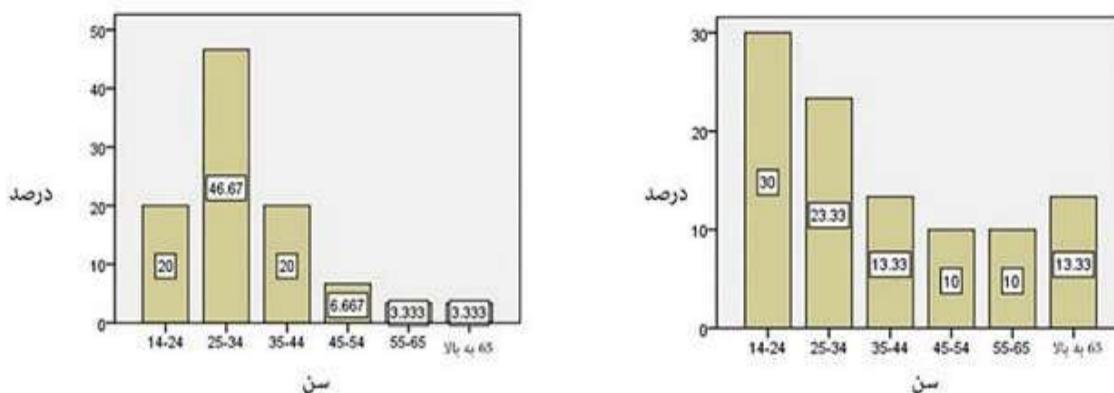
براساس گروه سنی به تفکیک محلات به شرح زیر است:

بررسی فراوانی پاسخدهندگان بر حسب سن
طبق بررسی‌های آماری درصد فراوانی پاسخدهندگان

جدول ۵- توزیع فراوانی و درصد پاسخدهندگان بر حسب سن به تفکیک محله (منبع: نگارنده)

ولی‌آباد	شاه رکن‌الدین			سن
	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی
۲۰	۶۰	۳۰	۹۰	۲۴-۱۴
۴۶/۷	۱۴۰	۲۳/۳	۷۰	۳۴-۲۵
۲۰	۶۰	۱۳/۳	۴۰	۴۴-۳۵
۶/۷	۲۰	۱۰	۳۰	۵۴-۴۵
۳/۳	۱۰	۱۰	۳۰	۶۵-۵۵
۳/۳	۱۰	۱۳/۱	۴۰	۶۵ سال به بالا
۱۰۰	۳۰۰	۱۰۰	۳۰۰	جمع

براساس نتایج جدول فوق بیشترین درصد فراوانی در محله شاه رکن‌الدین مربوط پاسخدهندگان ۱۴ تا ۲۴ سال با ۴۶/۷ درصد می‌باشد.

نمودار ۲- درصد فراوانی پاسخدهندگان محله شاه رکن‌الدین (تصویر راست) و محله ولی‌آباد بر حسب سن (تصویر چپ) (منبع: نگارنده)

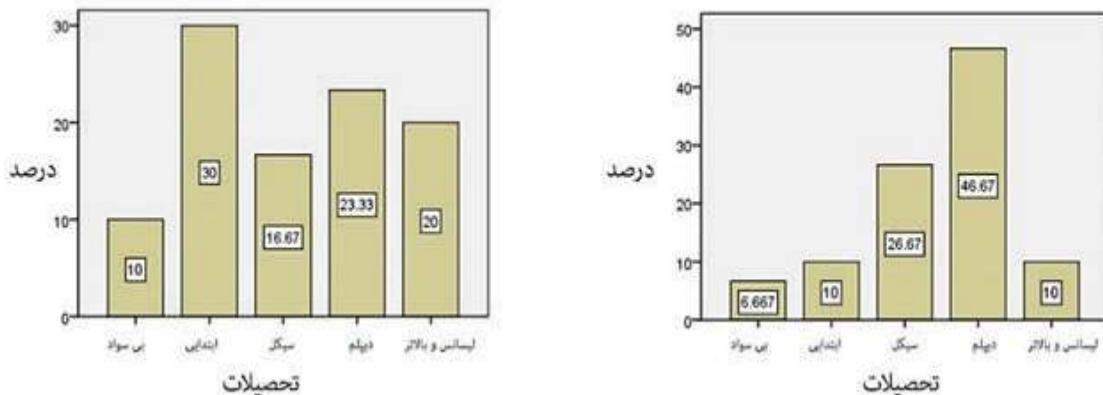
براساس میزان تحصیلات به تفکیک محلات به شرح زیر است:

بررسی فراوانی پاسخدهندگان بر حسب تحصیلات
طبق بررسی‌های آماری درصد فراوانی پاسخدهندگان

جدول ۶- توزیع فراوانی و درصد پاسخ‌دهندگان بر حسب تحصیلات به تفکیک محله (منبع: نگارنده)

ولی آباد		شاه رکن الدین		
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	
۱۰	۳۰	۶/۷	۲۰	بی‌سواد
۳۰	۹۰	۱۰	۳۰	ابتدایی
۱۶/۷	۵۰	۲۶/۷	۸۰	سیکل
۲۳/۳	۷۰	۴۶/۷	۱۴۰	دیپلم
۲۰	۶۰	۱۰	۳۰	لیسانس و بالاتر
۱۰۰	۳۰۰	۱۰۰	۳۰۰	جمع

براساس نتایج جدول فوق بیشترین درصد فراوانی در محله و در محله ولی آباد نیز پاسخ‌دهندگان ابتدایی با ۳۰ درصد شاه رکن الدین مربوط پاسخ‌دهندگان دیپلم با ۴۶/۷ درصد می‌باشد.

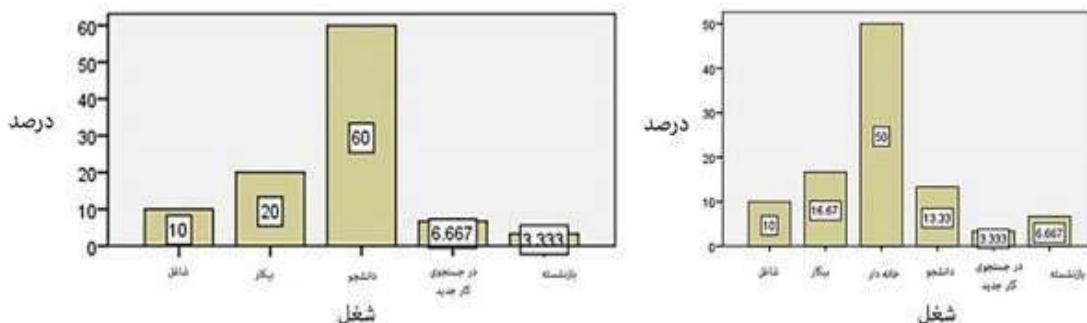
نمودار ۳- درصد فراوانی پاسخ‌دهندگان محله شاه رکن الدین (تصویر راست) و محله ولی آباد بر حسب تحصیلات (تصویر چپ)
(منبع: نگارنده)

بررسی فراوانی پاسخ‌دهندگان بر حسب شغل تفکیک محلات به شرح زیر است:
طبق بررسی‌های آماری وضعیت شغلی پاسخ‌دهندگان به

جدول ۷- توزیع فراوانی و درصد پاسخ‌دهندگان بر حسب شغل به تفکیک محله

ولی آباد		شاه رکن الدین		
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	
۱۰	۳۰	۱۰	۳۰	شاغل
۲۰	۶۰	۱۶/۷	۵۰	بیکار
.	.	۵۰	۱۵۰	خانه‌دار
۶۰	۱۸۰	۱۲/۳	۴۰	دانشجو
۶/۷	۲۰	۳/۳	۱۰	در جستجوی کار جدید
۳/۳	۱۰	۶/۷	۲۰	بازنشسته
۱۰۰	۳۰۰	۱۰۰	۳۰۰	جمع

براساس نتایج جدول فوق بیشترین درصد فراوانی در محله شاه رکن الدین مربوط پاسخ‌دهندگان خانه‌دار با ۵۰ درصد می‌باشد.

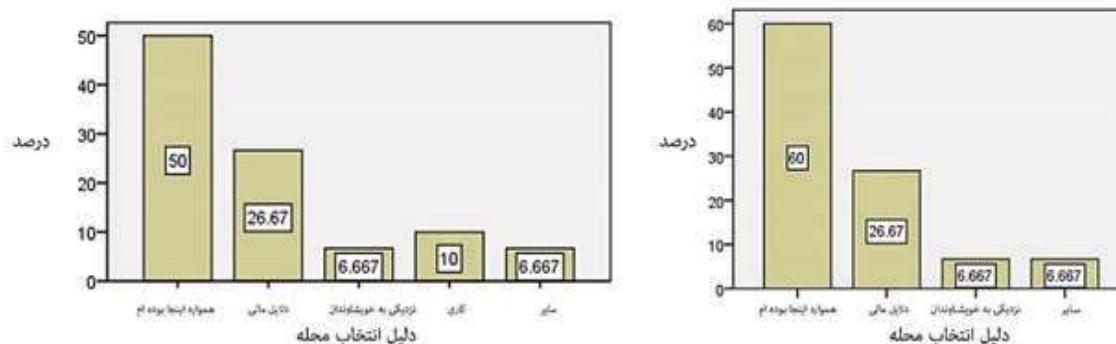
نمودار ۴- درصد فراوانی پاسخ‌دهندگان محله شاه رکن الدین (تصویر راست) و محله ولی‌آباد بر حسب شغل (تصویر چپ) (منبع: نگارنده)

بررسی دلایل انتخاب محله
طبق بررسی‌های آماری علل انتخاب محل سکونت است:

جدول ۸- توزیع فراوانی و درصد پاسخ‌دهندگان بر حسب دلایل انتخاب محله (منبع: نگارنده)

ولی‌آباد	شاه رکن الدین			
	درصد	فراآنی	درصد	فراآنی
۵۰	۱۵۰	۶۰	۱۸۰	همواره اینجا زندگی کرده‌ام
۲۶/۷	۸۰	۲۶/۷	۸۰	دلایل مالی
۶/۷	۲۰	۰	۰	نزدیکی به خویشاوندان
۱۰	۳۰	۶/۷	۲۰	دلایل کاری
۶/۷	۲۰	۶/۷	۲۰	سایر موارد
۱۰۰	۳۰۰	۱۰۰	۳۰۰	جمع

براساس نتایج جدول فوق بیشترین درصد فراوانی در محله شاه رکن الدین مربوط پاسخ‌دهندگانی که همواره در محل بوده‌اند با ۵۰ درصد می‌باشد.

نمودار ۵- درصد فراوانی پاسخ‌دهندگان محله شاه رکن الدین (تصویر راست) و محله ولی‌آباد بر حسب دلایل انتخاب محله (تصویر چپ) (منبع: نگارنده)

در محله موردنظر به شرح زیر است:

بررسی مدت اقامت ساکنان در محله

طبق بررسی‌های آماری مدت زمان سکونت پاسخ‌دهندگان

جدول ۹- توزیع فراوانی و درصد پاسخ‌دهندگان بر حسب مدت اقامت در محله به تفکیک محله (منبع: نگارنده)

ولی آباد	شاه رکن الدین			
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	
۳۰	۹۰	۲۲/۳	۷۰	۵-۱ سال
۱۰	۳۰	۲۶/۷	۸۰	۱۰-۵ سال
۱۶/۷	۵۰	۱۰	۳۰	۱۵-۱۰ سال
۴۳/۳	۱۳۰	۴۰	۱۲۰	۱۵ سال به بالا
۱۰۰	۳۰۰	۱۰۰	۳۰۰	جمع

بررسی میزان علاقه‌مندی به ماندن در محله
طبق بررسی‌های آماری میزان علاقه ساکنین به ماندن در
محله به شرح زیر است:

براساس نتایج جدول فوق بیشترین درصد فراوانی در
محله شاه رکن الدین مربوط پاسخ‌دهندگانی که ۱۵ سال
به بالا در محل بوده‌اند با ۴۰ درصد و در محله ولی آباد نیز
پاسخ‌دهندگانی که ۱۵ سال به بالا در محل بوده‌اند با
۴۳/۳ درصد می‌باشد.

جدول ۱۰- توزیع فراوانی و درصد پاسخ‌دهندگان بر حسب میزان علاقه‌مندی به ماندن در محله (منبع: نگارنده)

ولی آباد	شاه رکن الدین			
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	
۶۳/۳	۱۹۰	۶۳/۳	۱۹۰	بله
۳۶/۷	۱۱۰	۳۶/۷	۱۱۰	خبر
۱۰۰	۳۰۰	۱۰۰	۳۰۰	جمع

جدول ۱۱- بررسی نرمال بودن متغیر تحقیق (منبع: نگارنده)

سطح معناداری	مقدار کلموگروف- اسمیرنوف	متغیر تحقیق	احساس امنیت
۰/۵۱۵	۰/۸۱۸		

براساس نتایج جدول فوق بیشترین درصد فراوانی در محله
شاه رکن الدین مربوط پاسخ‌دهندگانی که علاقه‌مند به
ماندن در محله بوده‌اند با ۶۳/۳ درصد و در محله ولی آباد
نیز پاسخ‌دهندگانی که علاقه‌مند به ماندن در محل بوده‌اند
با ۶۳/۳ درصد می‌باشد.

براساس نتایج به دست آمده از جدول (۱۱) متغیرها در
سطح معنی‌داری ۰/۰۵ نرمال می‌باشند. از این‌رو در ادامه
از آزمون‌های پارامتری t تک نمونه‌ای استفاده خواهد شد.

بررسی فرضیات پژوهش: در این بخش تحلیل استنباطی
فرضیات پژوهش با استفاده از آزمون t تک گروهی با
میانگین نظری ۳ ارائه می‌گردد.

فرضیه اول پژوهش: احساس امنیت در محله شاه رکن الدین
از سطح قابل قبولی برخوردار است.

آمار استنباطی

بررسی نرمال بودن داده‌ها

ابتدا قبل از بررسی فرضیه‌های پژوهش لازم است برای
بررسی نرمال بودن متغیرها و مؤلفه‌های تحقیق از آزمون
کولموگروف- اسمیرنوف استفاده می‌کنیم.

جدول ۱۲- نتایج آزمون t تک نمونه‌ای در مورد فرضیه اول (منبع: نگارنده)

Test value = 3			انحراف معیار	میانگین	تعداد	شاخص	فرضیه
sig	df	t					
.0001	29	3/564	.054	2/35	300		فرضیه اول

میانگین تجربی از میانگین نظری نیز گویای این مطلب می‌باشد که احساس امنیت در محله شاه رکن‌الدین بالاتر از سطح متوسط می‌باشد. در جدول زیر نیز به بررسی تأثیر گویه‌های مؤثر در ایجاد احساس امنیت در محله شاه رکن‌الدین پرداخته شده است.

داده‌های جدول (۱۲) نشان می‌دهد که چون مقدار $t = 3/564$ در سطح معناداری $\alpha = 0.05$ معنادار است، بنابراین فرضیه پژوهش تأییدشده لذا می‌توان نتیجه گرفت که به طور کلی احساس امنیت در محله شاه رکن‌الدین از سطح قابل قبولی برخوردار است. بالاتر بودن مقدار رکن‌الدین پرداخته شده است.

جدول ۱۳- نتایج آزمون t تک نمونه‌ای در مورد سوالات مربوط به شاخص امنیت در محله شاه رکن‌الدین (منبع: نگارنده)

Test value = 3			انحراف معیار	میانگین	تعداد	شاخص	گویه‌ها
sig	df	t					
.0006	29	-2/93	1/43	2/23	300		کوچه‌های تاریک و بسیار خلوت
.041	29	-2/13	1/19	2/53	300		حاشیه ساختمان‌های نیمه‌کاره یا متروک
.281	29	-1/099	0/997	2/8	300		پاده‌روهای طولانی و بدون کسبه
.031	29	2/26	0/968	3/4	300		پارک‌ها و کوچه‌هایی که از پنجره خانه‌ها به آن‌ها دید وجود دارد
.002	29	3/46	1/423	3/9	300		روشنایی خیابان‌ها و کوچه‌ها
.000	29	6/15	1/008	4/13	300		خیابان‌های شلوغ و مملو از جمعیت
.045	29	2/09	1/3	3/5	300		ترافیک زیاد شبانه
.002	29	3/36	1/25	3/77	300		وجود فعالیت‌های شبانه
.000	29	4/19	1/47	4/13	300		حضور پلیس در محله
.002	29	3/43	1/22	3/77	300		ارتقا سطح فرهنگی مردم
.000	29	4/96	1/06	3/97	300		وجود فضای تجمع در محله
.001	29	-3/87	1/22	2/13	300		وجود افراد ناشناس در محله

داده‌های جدول (۱۳) نشان می‌دهد که در سطح معناداری $\alpha = 0.05$ چون مقدار t در اکثر گویه‌ها معنادار است لذا می‌توان چنین استنباط کرد که شاخص‌های مؤثر بر احساس امنیت شهروندان محله شاه رکن‌الدین عبارت‌اند از: کوچه‌های تاریک و بسیار خلوت، حاشیه ساختمان‌های نیمه‌کاره یا متروک، پارک‌ها و کوچه‌هایی که از پنجره خانه‌ها به آن‌ها دید وجود دارد، روشنایی خیابان‌ها و کوچه‌ها، خیابان‌های شلوغ و مملو از جمعیت، ترافیک زیاد شبانه، وجود فعالیت‌های شبانه، حضور پلیس در محله، ارتقا سطح فرهنگی مردم، وجود فضای تجمع در محله، وجود افراد ناشناس در محله، حضور پلیس در محله، کوچه‌ها، خیابان‌های شلوغ و مملو از جمعیت، ترافیک زیاد شبانه، وجود فعالیت‌های شبانه، حضور پلیس در محله، باعث ایجاد احساس امنیت بیشتر در شهروندان محلات

فرضیه دوم پژوهش: احساس امنیت در محله ولی آباد از سطح قابل قبولی برخوردار است.

شاه رکن الدین می‌شود. همچنین کاهش کوچه‌های تاریک و بسیار خلوت، حاشیه ساختمان‌های نیمه‌کاره یا متروک وجود افراد ناشناس در محله نیز باعث افزایش احساس امنیت در شهروندان محلات شاه رکن الدین می‌شود.

جدول ۱۴: نتایج آزمون t تک نمونه‌ای در مورد فرضیه دوم (منبع: نگارنده)

Test value = 3			انحراف معیار	میانگین	تعداد	شاخص	فرضیه
Sig	df	t					
.0/031	۲۹	۲/۲۶	.۰/۳۸	۳/۱۶	۳۰۰		فرضیه دوم

میانگین نظری نیز گویای این مطلب هست که احساس امنیت در محله ولی آباد بالاتر از سطح متوسط می‌باشد. در جدول زیر نیز به بررسی تأثیر گویه‌های مؤثر در ایجاد احساس امنیت در محله ولی آباد پرداخته شده است. 3/564 نشان می‌دهد که چون مقدار $t = 0/05 < \alpha = 0/05$ معنادار است، بنابراین فرضیه پژوهش تأیید شده لذا می‌توان نتیجه گرفت که به طور کلی احساس امنیت در محله ولی آباد از سطح قابل قبولی برخوردار است. بالاتر بودن مقدار میانگین تجربی از

جدول ۱۵: نتایج آزمون t تک نمونه‌ای در مورد سوالات مربوط به شاخص امنیت در محله ولی آباد (منبع: نگارنده)

Test value = 3			انحراف معیار	میانگین	تعداد	شاخص	گویه‌ها
sig	Df	t					
.0/000	۲۹	-۴/۲۵۵	۱/۲۰۲	۲/۰۷	۳۰۰		کوچه‌های تاریک و بسیار خلوت
.0/000	۲۹	-۴/۳۷۲	.۰/۸۷۷	۲/۳	۳۰۰		HASHIYE_SAXHTMAN_HA_NIYME_KARH_YA_MTEROK
.0/07	۲۹	-۱/۸۸۲	.۰/۶۷۹	۲/۷۷	۳۰۰		PIADEHROOHAYE_TOLANI_W_BDUN_KSBH
.0/۸۸۷	۲۹	-۰/۱۴۲	۱/۲۷۳	۲/۹۷	۳۰۰		BARAKHAO_KOCHEH_HA_KHANEHA_BE_ANHA_DID_W_JODDARDAR
.0/000	۲۹	۸/۹	.۰/۹	۴/۴۷	۳۰۰		ROOSHANIY_XIABAN_HA_O_KOCHEH
.0/019	۲۹	۲/۴۷	۱/۴۰۲	۳/۶۳	۳۰۰		XIABAN_HA_SHLUG_W_MMLAZ_JMUYIT
.0/۳۵۴	۲۹	-۰/۹۴۲	۱/۳۵۷	۲/۷۷	۳۰۰		TRAFIK_ZIAD_SHBANEH
.0/۴۳۲	۲۹	-۰/۷۹۷	۱/۳۷۵	۲/۸	۳۰۰		WJOD_FUALITY_HA_SHBANEH
.0/000	۲۹	۷/۶۴	۱/۰۷۵	۴/۵	۳۰۰		HPSUR_PLYIS_DR_MJHL
.0/000	۲۹	۷/۰۵۹	.۰/۸۲۸	۴/۰۷	۳۰۰		ARTQA_SUTJAH_FERHNAGI_MRDM
.0/000	۲۹	۴/۱۶۵	۱/۲۵۸	۳/۹۳	۳۰۰		WJOD_FSPAY_TJMJD_DR_MJHL
.0/000	۲۹	-۷/۹۱	.۰/۹۲۲	۱/۶۷	۳۰۰		WJOD_AFRAD_NASHNAS_DR_MJHL

مردم، وجود فضای تجمع در محله و وجود افراد ناشناس در محله. بالاتر بودن مقدار میانگین تجربی از میانگین نظری در گویه‌های روشنایی خیابان‌ها و کوچه‌ها، خیابان‌های شلوغ و مملو از جمیعت، حضور پلیس در محله، ارتقا سطح فرهنگی مردم نیز نشان می‌دهد افزایش هر کدام از این عوامل باعث ایجاد احساس امنیت بیشتر در شهروندان محله ولی آباد می‌شود.

داده‌های جدول (۱۵) نشان می‌دهد که در سطح معناداری $t = 0/05 < \alpha = 0/05$ چون مقدار t در اکثر گویه‌ها معنادار است لذا می‌توان چنین استنباط کرد که شاخص‌های مؤثر بر احساس امنیت شهروندان محله ولی آباد عبارتند از: کوچه‌های تاریک و بسیار خلوت، حاشیه ساختمان‌های نیمه‌کاره یا متروک، روشنایی خیابان‌ها و کوچه‌ها، خیابان‌های شلوغ و مملو از جمیعت، حضور پلیس در محله، ارتقا سطح فرهنگی از جمیعت، حضور پلیس در محله، ارتقا سطح فرهنگی

کاربری‌های متنوع ضمن افزایش جذابیت‌های محیطی منجر به تشویق شهروندان به حضور شبانه و ایجاد خیابان‌های شلوغ و مملو از جمعیت و ارتقاء حس امنیت زنان در محله می‌شود.

با فراهم کردن وسایل تأمین روشنایی در معابر و کوچه‌ها، ایجاد گرهای و فضاهای شهری مطلوب، ایجاد منظری مناسب و کارآمد، علاوه بر حفظ حیات شبانه محله، میزان روشنایی و نظارت بر محله را افزایش داد و باعث افزایش احساس امنیت زنان محله شد.

با طراحی مرکز محله، پارک‌ها و فضاهای سبز علاوه بر افزایش میزان نظارت بر محله، فضاهایی جهت تجمع زنان محله فراهم کرد و احساس امنیت را ارتقاء داد.

در نظر گرفتن فضاهایی برای پلیس محله و فراهم کردن حضور فعال شبانه‌روزی آن‌ها در محله باعث عدم تجمع و رفت‌وآمدی‌های بی‌مورد افراد ناشناس در محله و حاشیه ساختمان‌های نیمه‌کاره و ارتقا احساس امنیت در زنان محله می‌شود.

منابع

احمدی، محمد و کلدی، علیرضا. (۱۳۹۱). بررسی احساس امنیت اجتماعی زنان در شهر سنتندج و عوامل اجتماعی مؤثر بر آن. *فصلنامه زن و جامعه*, ۱(۲)، ۲۰-۱.

اعظم آزاده، منصوره، قاضی نژاد، مریم و صادقی ولنی، آزو. (۱۳۹۵). بررسی رابطه بین موقعیت محله و احساس امنیت اجتماعی زنان (مقایسه تطبیقی دو محله ونک و سرآسیاب). *زن در فرهنگ و هنر*, ۸(۲)، ۲۰۴-۲۰۵. doi: 10.22059/jwi.ca.2016.60315

بمانیان، م، رفهسان، م و ضابطیان/ف ۱(۱۳۸۸): سنجش عوامل مؤثر بر ارتقاء امنیت زنان در محیط‌های شهری (مورد محدوده اطراف پارک شهر تهران؛ فصلنامه علمی پژوهشی پژوهش زنان، ۵، ش. ۳، ص. ۴۹-۶۷.

بیکی، پریسا و رجبی، آزیتا و سجادی، زیلا. (۱۳۹۸)، بررسی عوامل مؤثر بر امنیت زنان در بافت فرسوده محله طرشت، <https://civilica.com/doc/1038323>

پوراحمد، احمد؛ آروین، محمود؛ رحیم‌پور، نگار (۱۳۹۶)؛ ارزیابی احساس امنیت زنان در فضاهای شهری مطالعه موردي: منطقه یک شهر اهواز، *فصلنامه مطالعات شهری*، تابستان ۱۳۹۶، دوره ۶، شماره ۲۲، ص. ۵۳-۶۸.

پیری، فاطمه و ملکی، سعید (۱۳۹۵)؛ بررسی احساس امنیت ساکنان در بافت‌های فرسوده شهری (مورد مطالعه: محله عامری شهر اهواز)، *فصلنامه پژوهش‌های دانش انتظامی*، پاییز ۱۳۹۵، سال ۱۸، شماره ۳، صص. ۱۴۱-۱۲۳.

حاجی‌احمدی همدانی، آ.؛ ماجدی، ح؛ و جهانشا هلولو، ل. (۱۳۹۴). بررسی معیارهای تأثیرگذار بر افزایش میزان فعالیت زنان در فضاهای شهری؛ *مطالعه موردي محله پونک ۲۰ (متري گلستان)* شهر تهران فصلنامه علمی- پژوهشی مطالعات شهری، ش. ۱۴، ص. ۵۸-۴۷.

همچنین کاهش کوچه‌های تاریک و بسیار خلوت، حاشیه ساختمان‌های نیمه‌کاره یا متروک و وجود افراد ناشناس در محله نیز باعث افزایش احساس امنیت در شهروندان محلات ولی‌آباد می‌شود.

نتیجه‌گیری

بنابر تحقیقات موجود به این نتیجه می‌رسیم که باوجود تفاوت‌های کالبدی و ساختاری که در دو محله شاه رکن‌الدین و ولی‌آباد واقع در شهرستان ذوق‌الله، استان خوزستان وجود دارد اما زنان هر دو محله احساس امنیت کرده و امنیت در دو محله از سطح قابل قبولی برخوردار است.

- به طور کلی در محله شاه رکن‌الدین دو مؤلفه جاده‌های شلوغ و مملو از جمعیت و حضور پلیس در محله در اولویت افزایش سطح احساس امنیت شهروندان زن توسط ساکنین مورد تأکید قرار گرفته است. وجود کوچه‌های تاریک و بسیار خلوت، وجود افراد ناشناس در محله بیشترین تأثیر را در ایجاد احساس ترس و عدم امنیت شهروندان زن در محله شاه رکن‌الدین دارد. علاوه بر موارد فوق وجود پارک‌ها و کوچه‌هایی که از پنجره خانه‌ها به آن‌ها دید وجود دارد، تأمین روشنایی خیابان‌ها و کوچه‌ها، وجود فعالیت شبانه و ترافیک زیاد شبانه، ارتقاء سطح فرهنگی مردم، وجود فضاهای تجمع در محله در افزایش سطح امنیت زنان مؤثر و وجود عواملی همچون دسترسی به حاشیه ساختمان‌های نیمه‌کاره و متروک، پیاده‌روهای طولانی و بدون کسبه باعث ایجاد ترس و عدم احساس امنیت در شهروندان زن محله شاه رکن‌الدین می‌شود.
- در محله ولی‌آباد، دو مؤلفه روشنایی کوچه‌ها و خیابان‌ها و حضور پلیس در محله در اولویت افزایش سطح احساس امنیت شهروندان زن توسط ساکنین مورد تأکید قرار گرفته است. وجود افراد ناشناس در محله وجود کوچه‌های تاریک و بسیار خلوت در محله بیشترین تأثیر را در ایجاد احساس ترس و عدم امنیت در زنان محله دارد.
- علاوه بر موارد فوق وجود خیابان‌های شلوغ و مملو از جمعیت، وجود فعالیت شبانه، وجود فضاهای تجمع در محله، وجود پارک‌ها و کوچه‌هایی که از پنجره خانه‌ها به آن‌ها دید وجود دارد، ارتقاء سطح فرهنگی مردم در افزایش سطح امنیت زنان محله مؤثر وجود عواملی هم چون دسترسی به حاشیه ساختمان‌های نیمه‌کاره و متروک باعث ایجاد احساس ترس و عدم امنیت زنان محله می‌شود.
- راهکارهای ارائه شده جهت دستیابی به سطح بالاتری از احساس امنیت در شهروندان زن ساکن در محله به شرح زیر می‌باشد:
  - وجود جذابیت‌های گردشگری در برخی نقاط محدوده،

- the right to everyday life”, Journal of Urban Affairs. 39, 3, 323-334.
- Bell, W. (1998), “Women and community safety”. Bell Planning Associates South Australia, No 32: 1-26.
- Bonnête, Carole, Sophie Buffeteau, and Pascal Go-defroy (2007), “Effects of Security Location on Societal Security in France.” Population 61(1): 41-70.
- Buckingham, S. (2010). Examining the Right to the City from a Gender Perspective. Cities for All, 57.
- Buckingham, S. (2010). Examining the Right to the City from a Gender Perspective. Cities for All, 57.
- Carmona, M. (2003). public space urban space the demnsions of urban disegn. tehran: art university./ PERSIAN
- Helali, E., Sholeh, M., Bazrgar, M.R., Roosta, M., Investigating the Factors Affecting the Presence of Women in Behavioral Settings with an Emphasis on Environmental Perception Case study: Goldasht Ma’ali Abad Neighborhood of Shiraz., Quarterly Journal of Women and Society. 2022; 13 (49): 151-170. DOI:10.30495/JZVJ.2022.25175.3268
- Movahed,Majid anh Hemat, Soghra (1392), the Study of Social and Cultural Factors Related to Women’s Societal Security Feeling, Journal of Women and Society, 4th year, Issue 2, Summer 1392, P 4 Persian.
- Yon, A., & Nadimpalli, S. (2017). Cities for whom? Re-examining identity, to reclaim the right to the city for women. Australian Planner, 54(1), 33-40.
- رضازاده، ر، محمدی، م؛ (۱۳۸۷)؛ طراحی فضاهای محله‌ای با تأکید بر رویکرد عدالت جنسیتی. چارچوب اصول اخلاق مراقبتی؛ فصلنامه علمی - پژوهشی نامه معماری و شهرسازی، ش ۲، ص ۹۲-۷۳.
- روستا، مریم و احمدی، پردمیس. (۱۳۹۸). بررسی تأثیر عوامل محیطی بر احساس امنیت زنان (نمونه موردي محله سهل آباد شیراز). پژوهش‌های راهبردی مسائل اجتماعی ایران، (۱۸)، doi: 10.22108/ssoss.2019.111934.1266. ۹۶-۸۵
- فاطمه جم، مریم محمدی؛ امنیت زنان و قلمروگرایی در محله‌ای سنتی؛ نشریه هفت شهر، پاییز ۵۸-۵۷ (بهار و تابستان ۱۳۹۶)، صص ۱۷۵-۱۸۵
- فلاحتی، لیلا. (۱۳۹۴). ساختار فضایی شهر و احساس امنیت در بین زنان (مطالعه موردي: ورودی مترو تجریش و پایانه جنوب تهران). مطالعات شهر ایرانی اسلامی، (۲۰)، ۷۳-۶۱. SID: <https://sid.ir/paper/506414/fa>
- فلاحتی، لیلا. (۱۳۹۴). ساختار فضایی شهر و احساس امنیت در بین زنان (مطالعه موردي: ورودی مترو تجریش و پایانه جنوب تهران). مطالعات شهر ایرانی اسلامی، (۲۰)، ۷۳-۶۱. SID: <https://sid.ir/paper/506414/fa>
- فی، زهرو و احمدی، لیلا. (۱۳۹۹). زنان و جستجوی حق به شهر در پیادهراه‌های جنسیتی (موردمطالعه: منطقه ۶ شهرداری تهران). توسعه اجتماعی، (۱۵)، ۱۰۰-۷۱. doi: 10.22055/1.100-۷۱. qjsd.2020.16735
- قاضی نژاد، م؛ وشاکری، ف. (۱۳۹۱). بررسی و تحلیل جامعه‌شناسنخی ترس از جرم و رفتارهای غیرمدنی در میان زنان شهر تهران با تأکید بر هویت جنسی و هویت مدنی، فصلنامه علمی-پژوهشی مسائل اجتماعی ایران، ۳، ۲، ص ۲۰۲-۱۸۱.
- کیقبادی، س. (۱۳۹۳)، ارتقاء حضور زنان در فضای شهری با رویکرد توسعه امنیت اجتماعی (نمونه موردي بلوار سجاد مشهد)؛ تحسین همایش مهندسی عمران معماری و مدیریت پایدار شهری، گرگان.
- گلی، علی، قاسمزاده، بهنام، فتح بقالی، عاطفه و رمضان مقدم واجاری، یاسمن. (۱۳۹۴). عوامل مؤثر در احساس امنیت اجتماعی زنان در فضاهای عمومی شهری (مطالعه موردي: پارک ائل گلی تبریز). مطالعات راهبردی زنان (كتاب زنان)، (۶۹)، ۱۸. SID: <https://sid.ir/paper/93990/fa>. ۱۳۶-۹۷
- گلی، علی؛ زنان و امنیت در فضاهای عمومی شهری(مطالعه موردي پارک آزادی شیراز)؛ فصلنامه علمی پژوهشی جامعه‌شناسی تاریخی، ۳، ۲، ص ۱۶۵-۱۴۳.
- مدنی بور، ع؛ (۱۳۸۷). فضاهای عمومی و خصوصی شهر ترجمه: فرشاد نوریان، تهران: شرکت پردازش و برنامه‌ریزی شهری.
- نقدی، اسدالله و دارابی، سارا. (۱۳۹۳). دسترسی زنان به فضاهای شهری (مطالعه موردي: زنان شهر ایلام). زن در فرهنگ و هنر، ۴(۴)، ۴۶۱-۴۷۰. doi: 10.22059/jwi-ca.2014.56020
- Beebejaun, Y. (2017). “Gender, urban space, and the right to everyday life”, Journal of Urban Affairs. 39, 3, 323-334.
- Beebejaun, Y. (2017). “Gender, urban space, and

Evaluation and Assessment of Women's Sense of Security in Urban Areas (Case Study: Area Shah Rukn al-Din and Valiabad in Dezful-Khuzestan)

Kourosh Momeni^{1*}/ Asrin Mohamadi²/ Ali Gheibi³

Received: 2024/04/18

Accepted: 2024/06/11

Available Online: 2024/09/22

Abstract

One of the important parts of security in the urban space, the provision of which guarantees the security of other sections of the society, is the security of women in the urban space. The physical condition of urban areas, social factors, people's culture and many indicators in the level of security of urban spaces on women as a part of the society that needs to be entitled to citizenship rights, in the concept of the right to the city, also has the necessary authority to use and be present in urban spaces. and their living quarters are effective. In the present study examines the safety of women as one of the basic needs of society, both old and new (Shah Rukn al-Din and Valiabad in Dezful) investigated to In order to evaluate, the quantitative method has been used and via a questionnaire, the individuals have been surveyed and the collected data have been analyzed by the statistical analyses. The study findings revealed that despite the special and structural differences in the two local areas known as Shah Rukn al-Din and Valiabad in Dezful, the security level of the women is of acceptable level and no meaningful difference has been spotted in the security level of the women dwelling in these two neighborhoods. Other findings suggest that the increase of the factors such as: the lighting of the streets and alleys, busy and crowded streets, the presence of police in the area, the promotion of the people's culture, the existence of gathering spaces in the neighborhood and the decrease of the factors like dark and very quiet alleys, the margin of half-built or abandoned buildings, the attendance of strangers in the neighborhood create insecurity feeling among the women dwelling in the two neighborhoods.

No. 91 / Autumn 2024

37-53

Keywords: Urban, Urban security, The Security of Women.

1- Associate Professor, Department of Architecture, Faculty of Architecture and Urban Planning, Jundi-Shapur University of Technology, Dezful, Iran.

2- M.A. of Architecture, Department of Architecture, Faculty of Architecture and Urban Planning, Jundi-Shapur University of Technology, Dezful, Iran.

3- M.A. of Architecture, Department of Architecture, Faculty of Architecture and Urban Planning, Jundi-Shapur University of Technology, Dezful, Iran.

* Corresponding Author: K_Momeni@jsu.ac.ir